

Identificació de l'element

Denominació: ERMITA DE SANTA MAGDALENA

Clau: B-025

Codi: INC- C008

Grau de protecció: A1

Tipologia: ermita

Ús actual: religiós

Autoria: -

Estil o corrent: gòtic amb reformes neogòtiques

Identificació espacial

Municipi: Inca

Situació: Puig d'Inca (Polígon 7, Parcel·la 360, 499)

Coordenades UTM: X: 496297/ Y: 4397640

Altitud: 287 m

Entorn: rústic, sobre el Puig de Santa Magdalena

Referència cadastral: 07027A007003600000XS / 07027A007004990000XP

Notes històriques

Es té constància de la seva existència des del 1284, quan hi havia una petita església construïda segons les característiques dels temples de repoblació.

Es coneix el testament d'un inquer de la família Desbrull, que deixà en el segle XIV (concretament el 1369) 100 lliures per construir el camí que puja al puig de Santa Magdalena.

Durant segles va ser ocupat per diferents comunitats: primer una de les monges clarisses (1491- 1526), que l'abandonaren per falta de recursos hídrics. En aquestes dates es varen haver de construir el convent, ja que només hi havia la capella.

Posteriorment, l'any 1530 es va concedir el seu ús a la Comunitat de Jerònimes de Palma; aquesta comunitat només hi va estar 4 anys, també per falta de recursos, i es traslladà, el 1534, a Sant Bartomeu d'Inca.

Després de l'abandonament del puig, els jurats d'inca hi estableixen una escola de gramàtica, que estaria oberta entre els anys 1534 i 1700, aproximadament. D'aquesta època hi ha també notícies de l'estat ruïnós de les edificacions, com per exemple les visites pastorals de 1570, del bisbe Diego de Arnedo, i de 1599, del bisbe Vich i Manrique, que parlen de l'estat ruïnós de conservació de l'oratori. A pesar d'aquests fets, l'originalitat de la fàbrica devia conservar-se en gran part a finals del segle XIX. En aquestes dates tenim les descripcions de Jeroni de Berard i de l'arxiduc Lluís Salvador, que descriu detalladament l'estat de conservació.

De l'any 1885 daten les primeres notícies de la restauració de l'oratori, possiblement amb projecte de Bartomeu Ferrà. Amb aquestes reformes es va dur a terme la rehabilitació de l'Oratori, en la que es va renovar la totalitat de les cobertes, ubicant les bigues antigues a la sagristia situada al sud de l'oratori, l'ampliació de les habitacions pel clero, l'Ajuntament i els pelegrins i l'edificació i rehabilitació de les habitacions antigues dels donats. El 1900 es beneïren les obres de restauració per part del bisbe Pere Joan Campins. Aquesta restauració va ser molt criticada, sobre tot pel canvi de coberta i pel material utilitzat.

L'any 1911 es construí la gran cisterna de la clastra, a la qual els ermitans posaren el coll de pedra amb la inscripció de 1949. L'any 1914 es projectà l'escala de pedra que puja cap a l'ermita.

El 1931 s'hi establiren els ermitans de la Congregació de Sant Pau i Sant Antoni, que hi residiren fins l'any 1985. Durant aquests anys es va realitzar una nova hostatgeria, paral·lela al Santuari, amb set cel·les.

L'any 1934 es va emprendre una nova obra, que va consistir en rebaixar 20 cm el paviment de l'oratori. Durant les obres, es localitzaren una sèrie d'enterraments i de restes ceràmiques. A més, es retallaren els arcs apuntats de l'oratori en xamfrà, i possiblement s'eliminaren el cor i l'arc rebaixat, que va ser substituït per un arc apuntat.

L'any 1993 es realitzà la darrera reforma, que es va fer sense cap control arqueològic vertical ni de subsòl.

Descripció de l'element

Descripció estructures: església situada entre dos cossos laterals, amb coberta a dues vessants i frontis al capcer.

Les obertures són un portal rodó, amb la brancalada de marès amb guardapols, i una rosassa al damunt. En el vèrtex d'unió de les dues vessants hi ha una espadanya amb un arc de mig punt al centre, a on es situa la campana.

A l'interior la planta forma un rectangle d'una sola nau, sense creuer ni absis, d'uns 17m de llargària, i dividida en quatre trams per tres arcs diafragmes ogivals de marès que arranquen del terra. Al mur esquerra, en el segon i tercer tram, hi ha dos parells de finestres apuntades. A la banda dreta hi ha un arc diafragma paredat. La coberta és a dues vessants, amb sostrat d'enteixinat de fusta i decorada amb escuts.

Adossat a l'esquerra de l'església hi ha l'edifici d'acollida, de planta rectangular i portal neogòtic a la façana. A la dreta es situa l'edifici conventual, que es comunica amb l'església i al qual s'accedeix des de l'exterior per un portal forà que dóna pas a una claustra empedrada, allà on hi ha un pou.

L'entorn més pròxim està constituït per una plataforma amb pins de gran alçada. A un extrem, una construcció d'una planta visible dóna pas a un edifici de serveis (actualment restaurant) desenvolupat en nivells, seguint la topografia del terreny.

Cronologia: medieval- contemporània (finals s. XIII amb reformes posteriors al segle XIX-XX)

Criteris de datació: fonts bibliogràfiques

Classificació general: arquitectura religiosa

Accessibilitat: amb vehicle ordinari

Funcionalitat: ús religiós

Materials i tècniques de construcció: parament arenat, i esgrafiat de cantons

Bibliografia

Berard i Solà, J.: *Viaje a las villas de Mallorca 1789*. Lluís Ripoll, 1983.

Coli, J.: *Historia del Puig de Santa Magdalena de Inca*. Inca, Impremta Duran, 1970.

Colom Arenas, C.; Cortès Forteza, S.: "El patrimoni moble de l'església de Santa Magdalena", a *XI Jornades d'Estudis Locals: Inca, 26 i 27 de novembre de 2010*. Inca, Ajuntament d'Inca, 2011. p. 139- 154.

Despuig i Dameto, A.: *Mapa de Mallorca 1785*.

Escanelles Bonafé, M.: *Arquitectura religiosa a Inca i als seus voltants*. Ajuntament, 1991, pp. 23-27.

Gili, A.: "Monges clarisses en el Puig d'Inca (1504- 1526)", a *II Jornades d'Estudis Locals: Inca, 28 i 29 d'abril de 1995*. Inca, Ajuntament d'Inca, 1996. P. 133- 144.

Llabrés Martorell, P.J.: *Inca en la història (1129- 1349)*. Inca, Ajuntament d'Inca, 1998. P. 118-120, 214- 216.

Martínez Oliver, B.: "L'Oratori del Puig de Santa Magdalena "lo puig d'Inca": fets històrics i arquitectura religiosa", a *VII Congrés de Patrimoni. El nostre patrimoni cultural: Arquitectura i enginyeria popular a Mallorca*. Palma, Societat Arqueològica Lul·liana, 2006. P. 71- 87.

Pobles de Mallorca, 1988, núm. 3, p 7.

Tugores Truyol, F.: "Restauració de l'oratori de Santa Magdalena del puig d'Inca i pèrdues patrimonials (1885- 1934)", a *IX Jornades d'Estudis Locals: Inca, 21 i 22 de novembre de 2008*. Inca, Ajuntament d'Inca, 2009. p. 115- 126.

Estat de conservació

Estat de conservació: aparentment en bon estat

Causes del deteriorament: -

Defectes de conservació: -

Perills eventuais: -

Treballs realitzats: reformes dutes a terme entre els segles XIX i XX.

Protecció de l'element

Grau de protecció: A1

Protecció proposada: conservació íntegra

Usos permesos: els mateixos de la zona o els que es detallen en el Pla General d'Ordenació urbana (PGOU), d'acord a la seva qualificació

Elements destacats a preservar: el retaule de la capçalera, així com diverses pintures i escultures; el pou de la clastra, datat el 1911, i l'escancell de la porta principal, datat el 1935.

Intervencions preferents i admissibles: conservar el volum de l'església i reduir els dels cossos auxiliars, per donar major preeminència a l'edifici religiós.

Conservar l'estructura de l'església, així com la configuració i enllestits de les seves façanes i cossos auxiliars. Adequar les del restaurant.

Conservar les cobertes, amb la possibilitat de petites modificacions per tal de potenciar la preeminència de l'església.

Dels interiors, potenciar l'espai i característiques històriques de l'església.

Dels espais de l'entorn cal conservar l'ambient exterior de lloc d'acollida de pelegrinatge de l'esplanada arbrada i el caràcter preeminent i extremadament aïllat en l'ambient boscós del conjunt.

Conservació dels elements mobles, que es troben inclosos a l'Inventari de Béns Mobles de l'Església Catòlica.

Control arqueològic en qualsevol moviment de terres, així com en les reformes de murs (control vertical).

Documentar i preservar possibles elements històrics ocults i evidenciar-los tan sols en el cas de que no distorsionin la unitat arquitectònica.

Propietat: eclesiàstic

Classificació del sòl: rústic (Àrea Natural d'Especial Interès MA-43)

Protecció existent: element inclòs en l'anterior catàleg de patrimoni del municipi, realitzat el 1998.

Altres / Observacions: Àrea Natural d'Especial Interès MA-43. Per interès ambiental – paisatgista: visió del perfil de tota la Serra de tramuntana, les badies d'Alcúdia i Pollença. Interès arqueològic: Puig dels Minyons (307 m) amb la creu construïda damunt romanalles megalítiques.

Zona de protecció de l'element

Àmbit d'influència: s'estableix un àmbit de protecció de 50 metres de radi al voltant de l'element.

Definició de les intervencions preferents sobre l'entorn de l'element: manteniment i conservació de l'espai que envolta l'ermita. Ja que aquesta es troba dins un ANEI, les modificacions o reformes que es puguin dir a terme en aquest àmbit s'hauran d'adaptar a la normativa del Pla Territorial de Mallorca i el PGOU del terme municipal d'Inca.

Plànol de delimitació de l'àmbit d'influència: veure plànol adjunt

Galeria

Plànol de situació

